

Zaolzie. Wystawa o życiu i twórczości Adama Wawrosza w PZKO

Data publikacji: 9.11.2021 9:15

Wystawa „Z Adamowej dzichty. O życiu i twórczości Adama Wawrosza” powstała w 2013 roku z okazji 100 rocznicy urodzin Adama Wawrosza. Rok ten był na Zaolziu obchodzony jako Rok Adama Wawrosza. Obecnie obejrzyć ją można w holu budynku ZG PZKO przy ulicy Strzelniczej w Czeskim Cieszynie.

□

Wystawę przygotował Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w Republice Czeskiej. Jej autorem jest Marian Steffek. Materiały wykorzystane do przygotowania plasz udostępnił: Stanisław Wawrosz, Urszula Czudek, Kazimierz Jaworski, Halina Szczotka, Archiwum Związkowe PZKO i Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w RC.

Z wystawy dowiemy się co nieco o życiu i twórczości Adama Wawrosza - znanego zaolziańskiego pisarza, poety, redaktora, aktora, reżysera i folklorysty.

Tak oto o bohaterze wystawy pisze jej autor Marian Steffek: „Adam Wawrosz urodził się w Końskiej na Podlesiu (obecnie część Trzyńca) w Wigilię 24 grudnia 1913 r. jako ostatnie, dziewiąte dziecko Pawła Wawrosza i Anny z Mrózków. Ojca prawie nie znał, bo zmarł on 15 kwietnia 1918 r. w czasie pracy w wojskowym zakładzie krawieckim w Krakowie. Sześć lat później, 2 maja 1924 r., zmarła również matka Adama. Chłopcem zaopiekowała się wtedy jego babcia (stareczka) Anna Wawrosz z Tyry. Stareczka w bardzo szczególny sposób wpłynęła na jego późniejszą twórczość i to właśnie jej dedykował jeden ze swoich najpiękniejszych wierszy pt.: „Przi kołowrotku”. W Tyrze zapoznał się z dolą miejscowych ludzi, ich zwyczajami, gwarą i poczuciem humoru. W 1928 roku, po ukończeniu szkoły wydziałowej w Trzyńcu, zdecydował się pójść śladami ojca i rozpoczął trzyletni kurs krawiectwa u Pawła Mrózka w Suchej Górnej. Po ukończeniu nauki zamieszkał u brata w Końskiej, utrzymując się ze świeżo wyuczonego zawodu. Długo starał się o zatrudnienie w hucie w Trzyńcu, jednak dopiero przed samą wojną otrzymał pracę przy wyładunku rudy, czyli w tzw. „pohybie”.

W wieku około 20 lat zaczął angażować się w amatorskim zespole teatralnym Związku Ewangelickiej Młodzieży w Końskiej i okazał się zdolnym aktorem i nawet reżyserem. Wziął udział w kursie dla reżyserów na Kozubowej i w kursie dla kierowników teatru kukiełkowego w Starych Trokach pod Wilnem w 1936 r. W 1937 r. przy Macierzy Szkolnej w Końskiej powstał dwunastoosobowy teatr kukiełkowy „Iskra” i to właśnie Adam Wawrosz był jednym z jego założycieli. W 1938 r. A. Wawrosz napisał satyrę na Hitlera, która wkrótce miała zaważyć na jego losach i omal nie przyplącił jej życiem.

W 1939 r. wybuchła wojna. W Kampanii Wrześniowej A. Wawrosz jako członek Przysposobienia Wojskowego walczył w szeregach armii „Polesie” gen. Franciszka Kleeberga w bitwie pod Kockiem i tu dostał się do niewoli niemieckiej. Był więziony najpierw w obozie jenieckim w Grossborn (od 6 października 1939 r.), następnie w obozach koncentracyjnych Sachsenhausen i Dachau. W obozie pracował w nieludzkich warunkach najpierw przy budowie cegielni, później jako krawiec. Nawet tutaj w obozie znalazł jednak okazję do wystąpienia na scenie i zarecytowania swoich wierszy.

Po wojnie wrócił do domu i do swej pracy w hucie w Trzyńcu. Znow zaczął angażować się w pracy społeczno-kulturalnej w Końskiej.

W 1947 r. przy Miejskowej Grupie Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej (SMP) wznowił działalność przedwojennego teatryku kukiełkowego „Iskra”. Działał również w zespole teatralnym Miejskowego Koła Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego (PZKO). Z chwilą rozwiązania SMP w 1952 r. zakończył działalność również teatryku „Iskra”. W tym też roku Adam Wawrosz przeprowadził się do Trzyńca-Łyżbic. W latach 1953–1958 pracował w Klubie Zakładowym Huty Trzyńskiejskiej. Tutaj w 1956 r. założył Zespół Kukiełkowy „Misie”. W latach 1958–1962 był kierownikiem działającego przy Zarządzie Głównym PZKO Teatru Lalek „Bajka”, którego repertuar wzbogacił przez własne sztuki: „Koziołek Fik-Mik”, „Najdroższy skarb”, „O wilku i kózce” i szereg innych. Adam Wawrosz był również autorem sztuk dla amatorskich zespołów teatralnych PZKO, takich jak: „Zbrodniarze”, „Co po nogle”, „Nowi ludzie”,

„Dobro choroba”, „Słońce nad Olzą”, „Zolyty”, „Malowane jajca”, „Rok po ślubie”, „Trusiok”, „Czyja wina” itd. Był również członkiem Sekcji Literacko-Artystycznej i Sekcji

Folklorystycznej przy ZG PZKO oraz Grupy Literackiej 63 w Trzyńcu.

W latach 1962–1969 Adam Wawrosz pracował jako redaktor „Hutnika Trzynieckiego”. Swoje wiersze i opowiadania publikował również na łamach „Głosu Ludu”, „Zwrotu”, „Kalendarza Głosu Ludu”, „Kalendarza Zwrotu”, „Kalendarza Śląskiego”, „Echa” i „Głosu Ziemi Cieszyńskiej”. Używał bardzo wielu pseudonimów literackich, jak chociażby: Jyndrys, Wasz Drzązgała, Hadam Cierlica, Francek Łociypka, Jadam Pniorka, Tekla Powrząsło, Walenty Szczypiec, Adam Wodziółka.

W 1969 r. po przejściu na emeryturę założył estradowy zespół folklorystyczny „Torka”, w którym występował najczęściej z Janiną Matuszczak. Zespół ten zdobył dużą popularność, nie tylko na Zaolziu, ale również po drugiej stronie Olzy. W czasie wyjazdu na z rządu 101. przedstawienie „Torki”, które odbyło się 11 grudnia 1971 r. w Nydku-Głuchowej, Adam Wawrosz przeziębził się i ciężko zachorował. 18 grudnia 1971 r. zmarł i został pochowany na cmentarzu w Trzyńcu.

Została po nim jego bogata twórczość: kilkanaście sztuk teatralnych, dwa wydania tomiku poezji „Niezapominajki” (1954 i 1968) oraz zbiory opowiadań „Na śćmiywku” (1959) i „Z naszej nolepy” (1969). Po jego śmierci został dwukrotnie wydany wybór jego twórczości zatytułowany „Z Adamowej dzichty” (1977 i 1990).

Wystawa zainstalowana będzie do 22 listopada. Oprócz tekstu informacyjnego obejmuje ona wiele ciekawych ilustracji, archiwalnych zdjęć oraz kopii dokumentów.

(indi)